

ložilo na železničnih postajah v Požunu, Radenu poleg Dunaja, Sopronu itd.; 114 centov ga je šlo celó v Varšavo. — Ako se pomisli, da to sadje je samo na eni postaji (graški) iz dežele šlo na prodaj, je pač očitno, da se ga veliko spečá po svetu in da je potem sadjereja vredna, da se je loti veliko pridnih rok.

Obrtnijske stvari.

Fužinske kosé.

Iz Fužin na Gorenškem.

Visoko na Gorenškem pod sivim Mangortom je romarjem na sv. Višarje dobro znan trg Šenfels ali Weissenfels. Po zemljepisni legi spada ta trg na Koroško, kajti od Rateč, najviše vasi v savski dolini, se pride po dolgem klancu navzdol v grad „Pod Klancem.“ Ta kraj se tudi imenuje „na Fužinah“, ker so tukaj od nekdanj fužine za železo, okoli katerih so se Nemci naselili, tako, da je tukaj več Nemcev kakor Slovencev; imé „Belapeč“ je pa na novo izkovano, in domačini nič ne vedó od „Belepeči.“

Toda danes, dragi bralec, ne bom ti popisaval stanovcev, njih jezika, šeg in navad, tudi ne podrtin starega grada „Weissenfels“ na strmem hribu unkraj trga na koroško stran, o katerem pravijo, da so metličarji iz Rateč iz sovraštva do Šenfelcev, ki so jim v rokodelstvo segali, po hudem boji razdjali, marveč peljal te bom v ondotne znamenite fužine, kjer od 1864. leta posebne izvrstne kosé izdelujejo. Dasiravno v preteklih zadnjih letih kupčija s to robo ni bila posebno dobra, našle so vendar fužinske kose kupca v domačih in tudi inostranskih krajih, posebno jih mnogo gre na Rusko, Poljsko, severno in južno Nemčijo, na Česko, Ogersko, Laško, Špansko in še drugim.

Da so fužinske kose res izvrstne, lahko se tudi iz tega sklepa, ker so v kupčiji spodrinile druge dosihmal bolj znane in navadne kose, in povsod, kjer je bila ta roba očitno razpostavljena, je gosp. Klincer, lastnik teh fužin bil poslavljen, tako na priliko, v Mariboru leta 1865., kjer so se poganjale vse notranjo-avstrijske fužine, je dobila sama ta fužina sreberno svetinjo, leta 1865. v Celovcu, leta 1866. na Dunaji, in letos v pariški razstavi tudi sreberno svetinjo.

Prednost teh kosá mimo družih pripisuje se pa posebno umetnim pripravam fabrike, gnjeli jekla, in skrbnemu izdelovanju.

Pri izdelovanju se namreč rabijo plamenice (peči na zubelj, Flammöfen), kjer se, namesti z ogljem in premogom, z drvni kuri. Nasledek tega je, da se po vsi peči gorkota v enaki meri razdeli, na enaki stopinji obdrži, in se tako jeklo na vse strani enako razbeli, in ne pregreje, pa tudi njega posamezni deli ne zgoré, kar se pri navadnih vignjah zato večkrat primeri, ker ni mogoče, da bi celi kos jekla na enkrat enako razbelile, kajti navadne vignje se z ogljem in premogom kurijo; ogenj pred ježeljem (Esseisen), skozi kterelega sapa piha, ima večo moč, kakor na straneh, zatoraj se ondi tudi jeklo hitreje ko drugod razbeli; tù se že skoro vari, predno se drugod za podelovanje pripravno segreje. Zategadel se na sredi jeklo dostikrat pregreje, tudi večkrat sežge, in izdelek je potem krhek, se rad izkruši, in kôsa postane na rezu zobata.

Za izdelovanje se ne rabi samo navadno, temuč tudi vlito jeklo. Zato pa, ker navadno jeklo ni še popolnoma izčiščeno, in so mu večkrat še nekteri bolj surovi delci pridruženi, se ono večkrat pod kladvom na vodo dobro podela in pregnete, predno se začnó iz njega kôse izdelovati. Potegnejo se namreč iz njega

tanke šine; le-té se zopet zgrejejo in v ognji zvaré, potem pod kladvom v celoto dobro podelajo, in iz le-té štirivoglate, palec debele štange potegnejo. Vsaka štanga se razseka potem na posamezne kosce, kakor se za izdelovanje različnih kosá vpotrebujejo. Sedaj se še le izdelovanje kosá začne.

Surovih delov že prosto, vlito jeklo se pa ne gnjete več kakor uno pod kladvom, ampak potegnejo se precej štirivoglate, po palcu debele štange, in le-té se razsekajo kakor une na posamezne kosce.

Zdaj se kôsa, iz jeklenega kosca pod kladvom po večem potegne, in se ji prvotna podoba dá. Na to se začne njeno ročno izdelovanje, ter se ji prava podoba dá. Potem pride zopet pod kladvo, pod katerim se mehka pa tudi že trda in sicer dvakrat ostro in dvakrat gladko kleplje in gladi.

S tem podelovanjem in gnjetenjem se odpravijo vse plene, mehurci, in zagladijo se dolinice, in vse to k izvršenju enacega kaljenja cele kôse dosti pripomore.

Posebni stroji (mašine) gladijo in likajo še kôse; tù se toraj ogladijo in olikajo lepše in ličnejše kakor je to z rokami izvršiti mogoče.

Tovarna (fabrika) ima tudi posebno umetno napravo, s katero kôse kalí; ona obdrži neko pri kaljenju potrebno maščobozmirom na enaki stopinji gorkote, in le to z drugimi umetnimi napravami vred v to pripomore, da se vsaka kôsa more na vse strani enako kaliti.

Vsakdo se popisanih dobrih lastnosti fužinskih kosá tudi lahko sam prepriča, ako jih pogleda v štacuni g. Bučarja v Ljubljani, kjer so te kose na prodaj.

Umetnost jugoslavenska.

* Iz zgodovine hrvaške bode na svetlo dal 12 krasno litografiranih slik gosp. J. F. Mike, obrazar in povestni slikar v Zagrebu. Prva slika: Dolaz Hrvatah u danšnju domovinu svoju godine 638. prišla je ravnokar na svetlo. Druga: Ljutovid čini savez sa Slovenci proti Frankom godine 819. pride na svetlo v 2 mesecih, in tako poredoma tudi vse druge. Kdor se naroči na te podobe in plača brž pri naročilu 2 gold. za 1. in 12. sliko, prejme vseh 12 po 1 gold. Kdor pa plača 10 gold. na enkrat, dobi celo zbirko. Cena posameznim slikam pa je 1 gld. 60 kr. Kdor si želi omisliti krasno povestnično zbirko, naj se oglasi pri izdatelji samem v Zagrebu, ali pa v bukvarnici Giontinovi v Ljubljani. „Novice“ živo priporočajo krasno delo vsakemu našincu; zlasti čitalnicam utegnejo biti primeren kinč.

Iz državnega zbora.

Govor dr. Toman-a o adresi

v državnem zboru 3. junija 1867.

(Konec.)

Moja gospôda! nečem slavne zbornice opominjati, kako so govorili nekteri državni poslanci; nečem zbirati besed, ktere smo zadnja leta slišali o izgubljenih pravicah; ali to je resnica, niti se ne more tajiti, da je bila večina sklepov v državnem zboru taka, da ni bilo mogoče misliti na spravo, kakoršna je denes narajena. (Na desnici: dobro!)

Tudi to je res, da so posamezni glasovi govorili za državne pravice ogerske dežele; — ti glasovi so se slišali s te strani vže 1861. leta itd. Res je, da je te zbornice preizvrsten poslanec med razpravami sprožil vprašanje, ktero je imel vedno in vedno pred očmi, kakor kakošno podobo, rekoč, da s februarским patentom ni nič opraviti; da se mora sprava z Ogri ustano-